

Доброскок Поліна Юрївна,

здобувач ступеня вищої освіти магістра ННІ № 3
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: старший науковий
співробітник наукової лабораторії з проблем
кримінальної поліції Національної академії
внутрішніх справ, кандидат юридичних наук
Бурак М.В.

ВРЕГУЛЮВАННЯ КОНФЛІКТУ ІНТЕРЕСІВ, ЩО ВИНИК У ДІЯЛЬНОСТІ СУДДІВ ЯК МЕХАНІЗМ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ

У міжнародно визнаних Бангалорських принципах поведінки суддів проголошено, що довіра громадськості до судової системи, до морального авторитету та чесності судової влади займає першочергове місце в сучасному демократичному суспільстві [1]. Однією з найбільш гострих проблем судового управління, невирішеність якої підриває довіру суспільства до судів, негативно впливає на ефективність та результативність діяльності останніх, стає потенційним джерелом корупції, є конфлікт інтересів.

Відповідно до «Стратегії реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–2020 роки», схваленої Указом Президента України від 20 травня 2015 року, корупція у сфері правосуддя є одним з основних чинників неналежного виконання завдань, поставлених перед системою правосуддя України. У жовтні 2014 року Верховна Рада України прийняла закони «Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014–2017 роки», «Про запобігання корупції» та «Про Національне антикорупційне бюро України». Ці закони створюють основну нормативну базу для антикорупційної діяльності уряду України, спрямованої на запобігання корупції в представницьких органах і органах виконавчої влади, у сфері державних закупівель, приватному секторі, а також на створення ефективної та некорумпованої публічної служби. Водночас, у цих законах детально не описано процеси запобігання та протидії корупції в судовій системі [2].

Так, конфлікт інтересів під час здійснення правосуддя може виникнути безпосередньо під час здійснення повноважень суддею і призвести до порушення принципів незалежності і неупередженості судової влади, справедливого судового розгляду, об'єктивності у прийнятті рішень. Також у діяльності інших працівників суду, які можуть намагатися вплинути на процес розгляду справ суддями,

просувати чи рекомендувати для працевлаштування до суду своїх близьких родичів в обхід установлених процедур, з наданням необґрунтованих переваг тощо.

Відповідно, пунктом 6 частини восьмої статті 133 Закону «Про судоустрій і статус суддів» визначено, що контроль за додержанням вимог законодавства щодо врегулювання конфлікту інтересів у діяльності суддів, голови чи членів Вищої кваліфікаційної комісії суддів, голови Державної судової адміністрації чи його заступників покладається на Раду суддів. Вона ж приймає рішення про врегулювання реального чи потенційного конфлікту інтересів у діяльності зазначених осіб (якщо такий не може бути врегульований у порядку, визначеному процесуальним законом)

Рішенням Ради суддів України від 04 лютого 2016 року № 2 затверджено Порядок здійснення контролю за дотриманням законодавства щодо конфлікту інтересів у діяльності суддів. Згідно з ним Рада, інші уповноважені нею суб'єкти здійснюють систематичний збір та обробку інформації щодо стану дотримання законодавства про конфлікт інтересів. За результатами розгляду звернень, повідомлень, заяв та іншої інформації щодо конфлікту інтересів рада ухвалює відповідне рішення: про затвердження висновку щодо наявності або відсутності конфлікту інтересів у діяльності суб'єкта; про погодження роз'яснення про можливість урегулювати конфлікт інтересів у процесуальний спосіб; за наявності конфлікту інтересів (крім випадків, коли він усувається в порядку, визначеному процесуальним законом) про його врегулювання або запобігання йому [3].

Разом з тим, статтями 5 та 7 Порядку одним зі способів здійснення Радою суддів України контролю за дотриманням законодавства про конфлікт інтересів визначено надання за заявою суб'єктам конфлікту інтересів роз'яснень щодо наявності у їх діяльності реального або потенційного конфлікту інтересів, а також щодо заходів їх запобігання та врегулювання.

При цьому, у діяльності суддів виникає конфлікт інтересів, який може бути врегульований у порядку, визначеному процесуальним законом, так і конфлікт інтересів, який не може бути врегульований у процесуальний спосіб.

Питання вирішення конфлікту інтересів у процесуальний спосіб визначається відповідним процесуальним законом і не потребує вирішення Радою суддів України.

Слід зазначити, що коли питання про наявність/відсутність конфлікту інтересів у суддів виникає під час розгляду справ слід звертатись до вимог Кодексу адміністративного судочинства,

Господарського процесуального, Цивільного процесуального чи Кримінального процесуального кодексу України (в залежності від того, яке провадження здійснюється), в яких передбачені підстави відводу (самовідводу) судді.

Загалом такі підстави зводяться до такого: суддя брав участь у розгляді цієї справи або пов'язаної з нею справи як представник, секретар судового засідання, свідок, експерт, спеціаліст, перекладач; суддя прямо чи опосередковано заінтересований в результаті розгляду справи; суддя є членом сім'ї або близьким родичем (чоловік, дружина, батько, мати, вітчим, мачуха, син, дочка, пасинок, падчерка, брат, сестра, дід, баба, внук, внучка, усиновлювач чи усиновлений, опікун чи піклувальник, член сім'ї або близький родич цих осіб) сторони або інших осіб, які беруть участь у справі; наявні інші обставини, які викликають сумнів у неупередженості судді; суддя, який брав участь у розгляді справи, не може брати участі в новому розгляді справи у разі скасування рішення, ухвали, постанови, прийнятої за його участю, або у перегляді прийнятих за його участю рішень, ухвал, постанов за нововідкритими обставинами [4].

За наявності таких підстав суддя повинен заявити самовідвід, а також йому може бути заявлено відвід сторонами, прокурором тощо. У таких випадках не застосовується частина десята статті 133 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», якою на суддів покладено обов'язок повідомляти Раду суддів України у разі виникнення реального чи потенційного конфлікту інтересів не пізніше наступного робочого дня з моменту виникнення такого конфлікту інтересів у письмовій формі.

Відтак, в разі виникнення конфлікту інтересів, який може бути врегульований в процесуальний спосіб (відвід, самовідвід), суддя врегулює його самостійно без повідомлення про таке Раду суддів України.

Конфлікт інтересів, який не може бути врегульований в процесуальний спосіб, стосуються в більшості питань роботи в одній судовій установі суддів і їх близьких осіб (голова суду – суддя, помічник, працівник апарату суду, суддя – суддя, помічник, працівник апарату суду).

У свою чергу, відсутність єдності і повноти у врегулюванні питання конфлікту інтересів у діяльності суддів, ускладнює практичне запобігання корупції під час здійснення правосуддя, і як наслідок гальмує відновлення довіри громадян до правосуддя.

Переконані, що у сфері протидії корупції, одним із дієвих превентивних антикорупційних заходів у діяльності суддів є

врегулювання конфлікту інтересів, який реалізує принцип публічності й відкритості діяльності органів правосуддя в цілому.

Список використаних джерел

1. Врегулювання конфлікту інтересів у суді: антикорупційні засади та етичні аспекти. І.В.Юревич, Л.Е. Мхітарян. сайт. URL: <http://forumprava.pp.ua/files/460-465-2017-5-----,------72-.pdf>

2. Про Стратегію реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015-2020 роки. Указ Президента України від 20 трав. 2015 № 276/2015. сайт. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/276/2015/print> (дата звернення 12.11.2018).

3. Порядок здійснення контролю за дотриманням законодавства щодо конфлікту інтересів у діяльності суддів. Рішення Ради суддів України від 04 лют. 2016 № 2. сайт. URL: http://www.vru.gov.ua/legislative_acts/21 (дата звернення 12.11.2018).

4. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів: рішення Національного агентства з питань запобігання корупції від 29 верес. 2017 № 839. сайт. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0839884-17> (дата звернення 12.11.2018).

Довгань Олександр Олександрович,

здобувач ступеня вищої освіти магістра ННІ № 3
Національної академії внутрішніх справ

Кучерява Зорислава Іванівна,

здобувач ступеня вищої освіти магістра ННІ № 3
Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: професор кафедри
конституційного права та прав людини
Національної академії внутрішніх справ, доктор
юридичних наук, професор ***Камінська Н. В.***

АНТИКОРУПЦІЙНА КОНЦЕПЦІЯ РЕФОРМУВАННЯ ЗАЙНЯТТЯ ВАКАНТНИХ ПОСАД НА ДЕРЖАВНІЙ СЛУЖБІ

У зв'язку з високим рівнем корупції постає необхідність дослідження цього соціального явища та факторів, що впливають на його розвиток. Оскільки корупція наявна в межах виконання посадових чи службових обов'язків то доцільно розглянути законодавчо закріпленні положення, які визначають порядок підбору кадрів на державну службу. Також, високий рівень корупція в органах державної